

Representantforslag nr. 135

(2007–2008)

fra stortingsrepresentantene Torbjørn Andersen, Jan-Henrik Fredriksen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen

Dokument nr. 8:135 (2007–2008)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Andersen, Jan-Henrik Fredriksen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen om etablering av klekkeri- og smoltanlegg for laks i Tana

Til Stortinget

BAKGRUNN

Den nordatlantiske villaksen står overfor en rekke utfordringer. Av mer enn 1 600 kjente historiske bestander er flere enn 800 utryddet. Norge har i dag halvparten av alle kjente frittlevende bestander av atlantisk villaks. Imidlertid er mange av bestandene også i Norge truet. Tanavassdraget har i moderne tid vært Europas beste laksevassdrag. I Tanavassdraget, på norsk og finsk side, har mer enn 40 laksestammer sine gyteområder. Dette utgjør i størrelsesorden 10 pst. av alle norske villaksbestander og om lag 5 pst. av alle de nord-atlantiske villaksbestandene.

Tanavassdraget er den elven i Norge med størst fangst, og sammenlignet med de 20 beste elvene i Norge står Tanavassdraget alene for 40–45 pst. av den totale fangst i år med et brukbart fiske, om man tar med kvantumet på både finsk og norsk side. En Tana som er fiskerik er i tillegg hovedpulsåren for det meste av livet for innbyggerne i Karasjok og Tana kommune i Norge og Utsjok kommune på finsk side.

Det rike fisket i vassdraget er svært viktig både for turistnæringen og de fastboende på begge sider av grensen. Dessverre viser de siste års resultater at fangsten er langt under gjennomsnittet. Fraværet av smålaks i våre elver har vært stort, og mange steder er mellomlaksen så liten at den blir tatt for å være smålaks. En rekke tiltak er vurdert og mange er igangsatt. Likevel ser det ut som om trenden er nega-

tiv. Dessverre sviktet også Regjeringen når det gjelder reduksjon i sjølaksefisket.

Tallene for Tana isolert er ikke katastrofale, ei heller sammenlignet med 2004, 2005 og 2006. Men forslagsstillerne mener det blir galt å sammenligne med år hvor fangsten som sådan ligger under det som er normalt. Gjennomsnittfangst de siste 30 årene for Tana er 70 tonn på norsk side, og det blir fisket minst like mye på finsk side. Til sammenligning ble det i 2004 og 2005 fanget 34 tonn, og i 2006 og 2007 i underkant av 50 tonn. Denne utviklingen finner enn også i de oversikter som foreligger på finsk side for samme år. (National report for Finland: salmon fishing in 2007/SSB. Elvefisket etter laks, 2007 og 2006.) Toppårene for fanget laks i Norge og Finland i Tanavassdraget utgjør over 250 tonn.

Forslagsstillerne har forståelse for de tiltak og innskrenkninger som er foreslått, både innskrenkningen av sjølaksefisket og i elvene. Det er viktig å poengtere at det er to land som forvalter laksen i Tana og at de bør gjøre det som likeverdige partnere. Det er imidlertid grunn til å peke på at den laksen som skal opp i Tana for å gyte må gjennom norsk sjøterritorium og gjennom den norske delen av vassdraget før den overhodet kommer til Finland. Dette burde sette Norge i førersetet i forvaltningen av Tanalaksen, samt føre til stor norsk vilje for å satse, også unilateralt, på en styrking av Tanalaksen.

Årsaken til reduksjon av laks i våre elver er sammensatt og komplisert. En årsak kan være endring av havtemperaturen, en annen årsak kan være for lite tilgang til mat. En tredje årsak kan være for stort fiskestrykk. Faren med størst skadepotensial er uten tvil gyrodactylus salaris, som statens egen virksomhet i stor grad har bidratt til å spre. I tillegg kommer årsaker som lakselus og stor selbestand. Man skal ikke mange tiårene tilbake i tid før det var vanlig å bruke kastenøter etter laks i mange fjorder, dette er også

blitt gjort i mange elver, selv om det var ulovlig. Dette fisket er heldigvis borte i dag, men det sier noe om både hvor viktig laksen har vært for befolkningen og mengden laks som fantes i elvene.

Forslagsstillerne mener at hvis man ønsker å ta problematikken rundt sviktende laksebestand på alvor, må det ikke kun legges vekt på å innføre passive tiltak som fangstbegrensninger og "fang og slipp", men også innføres aktive metoder for å øke bestanden av den nordatlantiske laksestamme.

Forslagsstillerne ønsker å poengtere at til tross for en rekke tiltak over lang tid som har redusert fangstmulighetene etter laks betraktelig, er man i dag kommet i en situasjon at gjennomførte tiltak ikke i synlig grad har hjulpet og ført til en bærekraftig nordatlantisk laksestamme. Bare i 2006 var nedgangen på fanget laks 17 pst. i Norge.

Stryking og utsetting av smolt var vanlig i Norge på 1960- og 1970-tallet, dette var år med stor og jevn oppgang av laks. Arbeidet ble i vesentlig grad utført av lokale jeger- og fiskerforeninger over det ganske land. Dessverre førte dette til at det ble satt ut gyroinfisert smolt fra statens anlegg i Sunndal ved flere anledninger. Dette var en viktig årsak til at utsetting av laksesmolt mer eller mindre forsvant. I dag er det strenge regler for etablering av smoltanlegg for villfisk og utsetting av laks. Det er imidlertid viktig at fylkesmennene ikke legger ned forbud mot utsetting av stedegen laks, men heller lager et regelverk for en sikker praksis rundt slikt utsett.

Ved utbyggingen av Altademningen ble det pålagt kraftselskapet å anlegge klekkeri og smoltanlegg som henter sitt nødvendige genmateriale fra Altaelva. Dette har sammen med modifiseringen av demningen helt klart vært en avgjørende faktor for den suksess Altaelva har hatt med stor og rik oppgang av laks etter utbyggingen. Det samme kan sies om mange andre vassdrag der kraftutbygger er blitt pålagt oppdrett og utsetting av lokal ørretstamme. Pasvikelva er i så måte et glimrende eksempel. Den samme

suksessfaktoren kan man også vise til i utlandet, hvor man bl.a. i både Russland og Canada har gjennomført klekkeri, smoltanlegg og utsetting av lokal laksesmolt med stor suksess.

Forslagsstillerne er av den oppfatning at det er på høy tid at man i Norge i langt større skala enn i dag tar i bruk denne metode, hvor man bruker lokalt laksegenmateriale for å sikre en stabil, lokal og rik laksestamme i de norske elvene. Forslagsstillerne ønsker at dette, i første omgang, blir igangsatt i Tanavassdraget der behovet for en rik og stabil lakselv er av stor betydning både for befolkningen i kommunene Tana, Karasjok og Utsjok, og der flere forskjellige, men dog stedegne bestander kunne strykes i samme anlegg. Forslagsstillerne vil påpeke at også Finland har et betydelig ansvar for Tanalaksen og det bør derfor søkes løsninger som inkluderer både norsk og finsk regjering. En bindende avtale om forvaltningen av Tanalaksen og en fast organisering av forvaltningen av denne bør være en målsetting. Forslagsstillerne mener at etablering av et klekkeri-/smoltanlegg for Tanalaks bør gjennomføres i samarbeid med lokale eller regionale avdelinger av Norges Jeger- og Fiskerforbund eller andre frivillige aktører, slik det for eksempel gjøres i Steinkjervassdraget.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen legge til rette for å bygge et smolt- og klekkerianlegg for laks i Tana.
2. Stortinget ber Regjeringen ta et initiativ overfor den finske regjering om å få på plass en permanent organisering av forvaltningen av Tanavassdraget.

17. juni 2008